

FUNCȚIILE SOCIALE, EDUCATIVE ȘI RESPONSABILITATEA SOCIALĂ A FAMILIEI

— Dezbateri organizată de Academia de Științe Sociale și Politice
și Comisia Națională de Demografie

Abordarea dinamicii funcțiilor vieții de familie în contextul ansamblului proceselor de dezvoltare socială a imprimat dezbaterii, organizată în luna iunie 1982 de Academia de Științe Sociale și Politice împreună cu Comisia Națională de Demografie, un caracter de largă interdisciplinaritate. Lucrările au fost conduse de **Ioan Ceterchi**, vicepreședinte al Academiei de Științe Sociale și Politice.

Interesul deosebit, politic și științific, al cunoașterii dinamicii funcțiilor familiei, a viitorului ei în lumina marilor transformări sociale ale țării noastre, a fost subliniat în cuvântul de deschidere adresat de **Lina Ciobanu**, vicepreședinte al Comisiei Naționale de Demografie. A fost evidențiat rolul de însemnătate majoră în procesul de înaintare a României spre comunism, pe care, în concepția Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu îl are de jucat familia.

Programul partidului — amplu document programatic al întregii noastre națiuni socialiste — stabilește jaloane însemnate pentru a înțelege rolul familiei în contextul dezvoltării socio-economice a patriei. Subliniind necesitatea creșterii populației țării, Programul vizează adoptarea de măsuri în vederea obținerii unui spor demografic normal, realizării unei proporții juste de vîrstă a populației.

În acest context s-a pus accent pe promovarea consecventă a femeii în toate domeniile vieții politice, economice și sociale, pe o cât mai largă folosire a capacității de muncă și a spiritului gospodăresc al mamei de familie, pe contribuția pe care o aduc femeile în producția materială și spirituală a societății noastre, în întărirea familiei, în dezvoltarea națiunii, în menținerea tinereții poporului, în creșterea și educarea tinerei generații.

Comisia Națională de Demografie este preocupată într-o măsură însemnată de studii și transformărilor pe care le înregistrează familia în societatea contemporană, contribuind, prin activitatea pe care o desfășoară, la deslășuirea unora dintre aspectele cele mai însemnate ale acestei evoluții și ale implicațiilor sale privitoare la creșterea populației. Secțiunea sa de specialitate intitulată: *Populație, familie și drepturile omului* și-a orientat preocupările tocmai spre cercetarea relațiilor complexe dintre populație și familie, în climatul de legalitate ce domnește în patria noastră, climat ce impune respectarea neabătută a drepturilor omului și promovarea respectului necondiționat al personalității umane.

O succintă considerare de ansamblu a funcționalității vieții de familie, în corelație cu procesele de dezvoltare socială, a fost făcută de **Ioan Matei**. În acest sens a fost evidențiată multifuncționalitatea ca trăsătură de bază a familiei care prin cele două planuri în care se realizează funcția internă și cea externă, concurează la asigurarea ansamblului condițiilor (materiale și spirituale) de dezvoltare a membrilor grupului, cit și la integrarea lor socială. Această trăsătură situează familia în strînse interrelații cu totalitatea proceselor de dezvoltare socială, avantajul larg al funcțiilor sale înregistrînd sensibil toate modificările de condiții pe care le oferă societatea și în același timp concurend la promovarea proceselor sociale.

Multifuncționalitatea grupului familial se realizează în condițiile unei game largi a măsurilor de politică socială din țara noastră, unei diversități de servicii sociale. Pentru asigurarea condițiilor de dezvoltare a tuturor membrilor grupului familial, familia și serviciile sociale trebuie să colaboreze.

În această perspectivă a fost relevată inconsistența tezelor de atrofie generală a funcțiilor familiei sau de dispariție a unor funcțiuni. Sprijinirea îndeplinirii sau suplinirea unor funcții ale familiei de către societate semnifică schimbări de modalitate sau de pondere în împlinirea lor. Cînd unele componente ale funcțiilor incluse inițial în aceeași structură (grupul familial) sînt realizate ulterior de structuri diferite, ele sînt mai bine îndeplinite, prin activități specializate. Este infirmată, de asemenea, teza că deschiderea către societate duce la diminuarea stabilității grupului familial. În condițiile societății noastre, ancorarea puternică în viața socială.

face dimpotrivă ca funcționalitatea vieții de familie să beneficieze de sprijinul ansamblului de servicii sociale ca și de consecințele proceselor de dezvoltare socială. S-au întârșit caracteristicile actuale ale familiei, ca rezultat a dinamicii structurilor și funcțiilor ei, sub impactul proceselor de dezvoltare socială a societății noastre.

Pentru a caracteriza funcția de reproducere a familiei prof. **Vladimir Treblei** a făcut un scurt bilanț al schimbărilor înregistrate de ea în ultimele trei decenii (cît măsoară durata unei generații) privind dimensiunea și evenimentele caracteristice familiei prin prisma ciclului de viață familială: (nupțialitatea, fertilitatea, divorțialitatea și mortalitatea): familia a trecut hotărît de la tipul extins la cel nuclear (proportia acestora fiind de cca 90% din totalul familiilor); dimensiunea familiei s-a redus, mărimea medie a unei gospodării (noțiune diferită de familie) trecînd, în ultimii 30 de ani, de la 4,2 persoane la 3,2 în 1966; ciclul de viață familială a crescut datorită scăderii mortalității și creșterii duratei medii de viață; ciclul de viață familială este tulburat de divorțialitatea în creștere; rata totală de fertilitate, de cca 4,4 copii în urmă cu 50 de ani, a ajuns la 2,5 copii în ultimii ani; nupțialitatea a crescut, în ultimele patru decenii, în urban, în timp ce în rural a scăzut; divorțialitatea s-a dublat în ultimii 40 de ani, ritmul de creștere fiind mai accentuat în rural.

Urmărind modificarea tendințelor actuale ale unor fenomene demografice, politica demografică a țării noastre are ca obiective de bază: stimularea natalității și consolidarea familiei. Pentru redresarea natalității s-au luat măsuri legislative și stimulente materiale, iar pentru consolidarea familiei, în afara legislației privind divorțul, se desfășoară acțiuni educative de către organizațiile obștești și prin mijloacele de comunicație de masă.

Fundamentarea științifică a măsurilor pronataliste face necesară dezvoltarea cercetărilor demografice, avînd ca obiective prioritare: a. studiul nupțialității și divorțialității în diferite optici și la diferite niveluri; b. studiul ciclului de viață al familiei, determinarea principalelor sale cerințe și elaborarea unui model de formare a familiei; c. studiul costului și valorii copilului, al motivațiilor și deciziilor care au drept rezultat o anumită dimensiune a familiei; d. inițierea unor anchete multidisciplinare privind familia, ca și efectuarea unor monografii complexe; e. studiul alocățiilor familiale pe tipuri de familie și al eficacității acestora. Desigur, studiul familiei implică abordarea interdisciplinară participînd, cu prioritate, demografia, sociologia, antropologia, economia, pedagogia, dreptul.

Ion Marinescu și **Halus Radu** au evidențiat că reflectarea cît mai veridică a nivelului de trai al gospodăriilor populației, cît și a fenomenelor socio-demografice din cadrul familiilor, impune necesitatea adîncirii analizelor și calculelor pe baza efectuării unor cercetări și anchete sociologice cu caracter complex, pe eșantioane reprezentative. Direcțiile principale de cercetare ar trebui concentrate asupra comportamentului demografic al diferitelor tipuri de familie, a utilizării raționale a resurselor de muncă disponibile în cadrul lor, a specificului veniturilor, cheltuielilor și consumului lor, al bugetului de timp și al utilizării timpului liber în activități culturale, educative, obștești ș.a.

Remarcînd modificările esențiale petrecute în funcția economică a familiei în cursul proceselor de transformare revoluționară a societății noastre **Andrei Stănoiu** a făcut o analiză critică a literaturii de specialitate. În literatură se afirmă că schimbările ce au intervenit constau din: despărțirea locului de muncă de familie, fapt cu consecințe importante în structura familiei, în relațiile dintre membrii ei, în distribuția autorității în familie, funcția economică devenind în principal o funcție de gestiune și de consum a unui venit obținut în afara cadrului familial; sarcina pregătirii profesionale a tinerii generații este preluată de o serie de instituții extra-familiale.

Acestor aprecieri, parțial corecte, trebuie să li se adauge observația că nu în cadrul tuturor familiilor s-a redus, pînă la anihilare, dimensiunea productivă a funcției economice. Familia țărănească din zonele neocooperativizate a continuat să flînțeze și ca atelier de producție. Același lucru este valabil, parțial, și pentru familia țărănească din zonele cooperativizate, unde producția pe lotul în folosință personală rivalizează, nu de puține ori, cu veniturile obținute în afara familiei.

Aflată în centrul dezbaterilor, funcția educativă a familiei a făcut obiectul mai multor luări de cuvînt.

Analizînd componentele funcției educative a familiei **Marin Hiescu** a detașat aporturile familiei în dezvoltarea personalității copiilor: asigurarea condițiilor necesare dezvoltării fizice, menținerii și întăririi stării de sănătate; sprijinirea dezvoltării intelectuale a copilului, formarea deprinderii muncii independente; conturarea profilului moral-cetățenesc, prin stimularea și consolidarea atitudinii pozitive față de colectivitate; dezvoltarea sentimentelor, atitudinilor și convingerilor patriotice; cultivarea unor trăsături de caracter ca: responsabilitatea, demnitatea, curajul, corectitudinea, spiritul autocritic, sinceritatea, dirzenia și consecvența, decența, optimismul.

Familia trebuie să coopereze cu școala pentru : crearea și dezvoltarea unei motivații superioare în procesul instructiv ; valorificarea, sub aspect educativ, a consecințelor integrării învățământului cu practica, cu producția, în scopul conștientizării de către copii a însemnătății sociale a învățaturii ca latură a muncii și a muncii ca învățatură ; urmărirea atentă și continuă a progreselor școlare înregistrate de copii, sprijinirea în depășirea dificultăților pe care unii le întâmpină ; cunoașterea cât mai adecvată a personalității fiecărui copil ; educarea copiilor prin muncă și pentru muncă.

Carol Văceșel a prezentat semnificația deosebită pe care o are, în cadrul realizării funcției socializatoare a familiei „socializarea anticipativă”, concept desemnând adoptarea în prealabil de către un individ a valorilor și normelor grupului din care urmează să facă parte.

Prin socializarea anticipativă părinții facilitează trecerea de la o grupă de vîrstă la alta (trecerea de la vîrsta preșcolară la cea școlară, de la pubertate la vîrsta matură etc.). În realizarea socializării anticipative — în care rolul principal îl dețin diferite organizații și grupuri sociale (școala, grupurile de referință etc.) familiei îi revin importante atribuții. Aici apar însă o serie de dificultăți. Părinții, fără a avea o pregătire specială în domeniul educării copilului, înzestrați în marea lor majoritate doar cu experiența proprie sau cu tehnici împrumutate de la alți părinți, trebuie să rezolve problemele ridicate de succesiunea etapelor dezvoltării personalității copilului, adolescentului. De aceea în acest domeniu deosebit de exigent al socializării anticipative, familiile ar trebui să primească un sprijin teoretic și practic mai mare. În condițiile urbanizării rapide, a unei mobilități sociale și profesionale foarte accentuate, o problemă educativă dificilă este cea a educației sexuale. Majoritatea oamenilor care s-au născut și au trăit cu 3—4 decenii în urmă în mediul rural, în condițiile unor comportamente sexuale tradiționale, avînd ca zestre culturală cea obținută în școli primare sau de cultură generală, nu posedă experiența necesară pentru educarea sexuală a adolescentului. Or, îndeplinirea cu succes a acestei laturi a socializării anticipative pune bazele realizării rolurilor sexuale de mai târziu, iar în caz de eșec copilul nu-și poate însuși modelele de comportament potrivite culturii respective. Rezultatele socializării depind și de sistemul de valori interiorizat de către copii, orientarea după valori adecvate scopului propus constituind o premisă motivațională puternică în realizarea performanțelor școlare.

Arătînd diversificarea funcțiilor educative ale familiei, corespunzător dimensiunilor dezvoltării personalității multilaterale ale omului societății noastre, Sergiu Mănescu a prezentat aspecte ale educației cultural-sanitare în familie, considerînd sănătatea cea bunăstare fizică, mentală, socială și spirituală — cum este definită în concepția Organizației Mondiale a Sănătății.

În lumina noilor orientări ale medicinei moderne, ale medicinei omului sănătos — concretizată în esență prin „optimizarea sănătății sănătosului”, prin capacitatea acestuia de a adopta un mod superior de viață cu efecte sanogenetice — conceptul „educație multilaterală” capătă noi valențe îmbogățindu-și conținutul cu o nouă componentă care privește cultura sanitară. În exercitarea funcției educativ-sanitare menite să contribuie la fîurirea culturii sanitare a tinerei generații, familia trebuie ea însăși educată. În acest scop, întregul tineret necesătorit, cuplurile premaritale, familiile recent constituite trebuie să beneficieze de influențe educaționale ferme privind rolul și răspunderea familiei ca factor educațional, abordînd o tot atît de întinsă arie tematică necesară nu numai tînărului de azi ci și părintelui de mîine.

La realizarea educației în familie, s-a referit Constantin Gheorghe, analizînd acțiunile concepute pentru trei categorii de beneficiari : tineret, părinți și bunici. În acest sens, s-a considerat că este necesar să oferim tinerilor mai multe posibilități de cunoaștere a unor probleme esențiale cu care ei se confruntă în etapa premergătoare constituirii noii familii, alegerii tovarășului de viață, aspecte privind economia casnică, estetica locuinței, regimul de viață, folosirea timpului liber.

Pregătirea părinților ca educatori s-a îmbogățit cu forme noi, manifestîndu-se și pe această cale consecvența preocupare a sistemului nostru social-politic pentru consolidarea familiei. Cuprinderea părinților în cursuri cu tematici axate pe problemele educației reprezintă numai una din căile de introducere a lor în problematica pedagogiei familiei. Prin activitățile cultural-educative pentru părinți se urmărește și transformarea unor mentalități, adoptarea unor comportamente recomandabile.

Dacă lectoratele pentru părinți, școala părinților, cluburile „Femina” au devenit de mult forme frecvent folosite de către așezămintele culturale, bunicilor nu li se acordă interesul ce ar fi cu prisosință justificat de participarea lor la actul educativ. Esențial în propaganda pedagogică care se adresează bunicilor este să se înfăptuiască o anumită „modernizare” a lor, în sensul racordării la realitățile contemporane.

Analizînd funcțiile și responsabilitatea socială a familiei prof. Octavian Berlogea evidențiază, cu exemplificări din experiența românească, importanța preluării unor funcții de către serviciile sociale — școală, servicii medicale, creșe, grădinițe, cămine de copii, Casa copilului

etc. Sînt făcute referiri atît la judicioasa utilizare a fondurilor sociale pentru concedii de îngrijire a copilului, cît și la vîrsta de pensionare a femeilor.

Exemplificînd implicațiile pozitive ale acțiunilor sociale privind dezvoltarea tineretului în țara noastră și contribuția serviciilor sociale la integrarea în producție a părinților, se face și o prezentare critică a efectelor negative observate în țările unde o excesivă preluare de către societate a funcțiilor familiei duce la pasivitate, la abandonarea, de către familie a responsabilităților pe care le are.

Subliniindu-se importanța școlii în educația pentru viața familială a tinerei generații, se evidențiază aspectele educative privind formarea celor doi soți într-o concepție modernă de diviziune a obligațiilor familiale. Realizarea concordantă a funcției pedagogico-educative a familiei și activităților instructiv-educative ale școlii implică un continuu orar școlar, în care să se desfășoare învățămîntul, cultura, loisir-ul, activitățile obștești. În felul acesta se evită influențele negative ale unor grupuri stradale care pot duce la comportări deviante ale copiilor.

Relevînd rolul educației asupra evoluției fenomenelor demografice și îndeosebi asupra fertilității și implicit asupra natalității I. M. Copil a prezentat un model interfactorial de educație și protecție a familiei. Factorii interrelaționali au fost reliefați pe baza unor cercetări experimentale a unui model cuantificabil de tipul modelelor scor. Implicațiile asupra comportamentului demografic au fost analizate pe categorii de factori: bio-medicali, psiho-afectivi, cultural-educativi, economici, dimensionali (2-3 copii), aleatorii (vîrsta ideală la căsătorie 20-21 ani; diferența ideală la căsătorie 2-5 ani; asigurarea spațiului optim între nașteri de 2-3 ani).

Înfățișînd cadrul organizatoric de realizare a unui asemenea model, este propus un „Centru de educație și protecție a familiei tinere” pe diverse teritorii, cu: 1. cabinet de consult și sfat genetic; 2. cabinet de ginecologie infantilă; 3. cabinet de combatere a sterilității și infertilității (inclusiv andrologia); 4. cabinet de educație și acțiune concepțională, maternitate conștientă, contracepție etc.; 5. cabinet de sfat juridic familial; 6. cabinet de sfat gospodăresc-economic și estetic pentru familie; 7. grup de investigare psihologică și sociologică a familiei.

Intensitatea activității „Centrului” se va desfășura în funcție de cerințele tineretului, a cuplurilor tinere, a familiilor formate, care se confruntă cu diferite probleme în viața de familie. O importanță deosebită va avea activitatea de conștientizare a populației spre acest centru prin aparatul mass-media și alte mijloace specifice de propagandă socio-medicală.

Problematica vîrstnicilor — a cărei importanță a fost relevată ținînd seama de creșterea ponderii celor de vîrsta a treia — a fost discutată expunîndu-se și rezultatele cercetărilor din cadrul Institutului Național de Gerontologie și Geriatrie.

Pornind de la considerarea ciclului vieții ca o succesiune de roluri asociate vieții profesionale, familiale, sociale, politice V. Jucovschi, Maria Sanda, Maria Teodorescu și Maria Tăpălașă consideră momentul pensionării un factor important în restructurarea acestor roluri. Indiferent de profesie, munca creează un sentiment de identitate socială, este o sursă de relații sociale și contribuie la menținerea echilibrului individului retras din viața activă. Menținerea energiei, a afectivității în viața familială contribuie la asigurarea echilibrului la vîrstnici.

Cercetările interdisciplinare pe grupe de vîrstnici, din diferite zone ale țării, cu privire la locul și rolul bătrînului în familie și la relațiile lui sociale au confirmat, prin unele rezultate, caracteristici constatate și în alte țări. Astfel, tendința de nuclearizare a familiei este evidentă în mediul urban. În mediul rural bătrînii locuiesc împreună cu descendenții lor adulți, în proporție de peste 50%, în timp ce în mediul urban procentul variază între 10 și 30%. Relațiile cu descendenții sînt menținute de către vîrstnici chiar dacă aceștia nu locuiesc împreună. Peste 70% dintre cei anchetați au manifestat un sentiment de satisfacție față de aceste relații. Familia asigură vîrstnicului o „independență protejată”, ca și avantajele unor legături afective și sentimentul de securitate, conviețuirea fiind motivată uneori și de adulți prin ajutorul dat de vîrstnici în activitățile gospodărești și în creșterea copiilor.

Conviețuirea conduce uneori și la conflicte, determinate de nepotriviri de concepții, de preocupări, de diferențe de opinii asupra valorilor morale și a principiilor educative. Deteriorarea stării de sănătate a vîrstnicilor, reducerea gradului de mobilitate și autoservire poate de asemenea influența negativ relațiile între generații. După pensionare relațiile sociale, atît cele la nivelul familiei cît și cele din afara cadrului familial, au rolul de a compensa lipsa activităților profesionale de a răspunde unor nevoi umane de bază: de securitate, de comunicare, de afectivitate. Pentru prevenirea stărilor depresive se impune extinderea formelor de intervenție menite să atragă vîrstnicii într-o viață socială activă care să faciliteze relațiile sociale.

Pornind de la creșterea numărului și ponderii vîrstnicilor în structura populației și de la creșterea duratei medii de viață, Tatiana Olteanu a prezentat probleme legate de structura familiei, de forma și dimensiunea ei, de funcțiile grupului familial. Analizînd funcția educativă

s-a relevat necesitatea unei acțiuni educative permanente în vederea pregătirii pentru pensionare, pentru trecerea la perioada de „timp liber” a vîrstnicilor, care trebuie să se caracterizeze prin activism și participare socială pentru menținerea sentimentului de utilitate socială, în special a celor cu capacitatea psiho-fizică păstrată.

Dăzi Iosif a prezentat rol-status-ul vîrstnicilor în familie integrîndu-l în dinamica structurilor și funcțiilor familiale, pledînd pentru menținerea vîrstnicului în mediul său față de soluțiile instituționale ale problemelor acestuia. Se propune opțiunea pentru rezolvări urbanistice care să permită locuirea în apropiere a tinerilor și vîrstnicilor, dar cu menținerea de gospodării separate.

Problemele sociale ale familiilor carentate funcțional, ale celor cu handicapați și invalizi, au fost prezentate în lumina experiențelor acumulate în activitățile de asistență socială și în cercetările privind recuperarea capacității de muncă.

Nicolae Sirjiță a subliniat valoarea utilizării stării de sănătate ca indicator fidel și comensurabil de apreciere a „capacității de muncă”, de integrare a individului în circuitul social util. Referitor la aspectele complexe ale problemelor sociale ale familiilor cu handicapați și invalizi, au fost formulate măsuri care să se integreze cadrului existent legislativ și organizatoric privind handicapul: îmbunătățirea în continuare a coordonării măsurilor medico-socio-profesionale de recuperare, printr-un act normativ care să concentreze diferitele prevederi legale dispersate și constituirea unui organism unic cu care handicapatul sau familia acestuia să colaboreze în asigurarea aplicării programelor de recuperare; necesitatea reintroducerii în sistemul de învățămînt a unei forme de pregătire a cadrelor de asistență socială în familie; îmbunătățirea activității de propagandă pentru cunoașterea specificului diferitelor handicapuri și a posibilităților de compensare, recuperare și readucere în circuitul social util; necesitatea instituționalizării consilieratului genetic prenuptial pentru cupluri de deficienți cu afecțiuni transmisibile.

Constantin Olteanu apreciază că se impune reevaluarea experienței dobîndite din practica asistenței sociale de familie în Municipiul București, utilizarea a ceea ce s-a dovedit eficient din metodologia de investigație și acțiune socială, de supraveghere a familiilor care necesită o îndrumare atentă. Rolul și sarcinile organizațiilor de masă și obștești în sprijinirea familiei trebuie orientat către sarcinile actuale, prin utilizarea eficientă a serviciilor sociale din întreprinderi.

Prevederile legale, care permit schimbarea temporară a locului de muncă, atât pentru femei cît și pentru bărbați care prezintă modificări ale stării de sănătate, trebuie aplicate cu consecvență. Deseori tocmai comisiile sociale care trebuie să promoveze menținerea și integrarea în producție a unor deficienți, propun cu insistență pensionarea în gradul II de invaliditate. De asemenea, se impun măsuri profilactice de combatere a fenomenelor de inadaptare în rîndul minorilor, de soluționare în profil teritorial a unor probleme complexe, cum ar fi încadrarea și urmărirea integrării socioprofesionale a minorilor invalizi și handicapați.

Corelațiile dintre carențele funcției de socializare a familiei și apariția unor devianțe comportamentale la tineri au fost analizate de **Dan Bancea**. În procesele de adaptare a migranților rurali la cerințele vieții industrial-urbane asistăm și la o diminuare temporară a funcțiilor de control social al familiei de origine, al comunității tradiționale, a relațiilor de vecinătate. În același timp, datorită activității profesionale adesea a ambilor parteneri ai cuplului familial, are loc o scădere a funcției socializatoare a familiei. Cercetări întreprinse de Centrul de cercetări sociologice în diferite județe ale țării au evidențiat că familia, prin climatul familial și relațiile intrafamiliale, stilul și modelul educativ al părinților influențează puternic socializarea copiilor.

În vederea creșterii rolului socializator al familiei, întăririi și stabilizării nucleului familial, se propune: reducerea treptată a programului de muncă pentru femeile care au în întreținerea lor 2-3 copii pînă la vîrsta de 16 ani, ca și reducerea obligațiilor extraprofesionale, concomitent cu organizarea muncii în primul schimb; sprijinirea de către întreprinderile economice, instituțiile social-culturale, consiliile populare, a familiilor care nu beneficiază de condiții corespunzătoare de locuire; elaborarea unor măsuri eficiente de asistență socială pentru familiile cu probleme dificile; aplicarea riguroasă a sancțiunilor penale părinților care nu-și îndeplinesc corespunzător obligațiile legale față de copii (abandon familial, neplata alocației de întreținere, rele tratamente aplicate minorilor etc.).

Maria Voinea a subliniat importanța prevenirii delinvenței juvenile, relevînd importanța funcției socializatoare a familiei în formarea personalității tinerilor și a concordanței educative a influențelor familiei, școlii și colectivității. Fragmentarea sau ruperea definitivă a fluxului informațional-educational între acestea favorizează apariția de comportamente deviate ale tinerilor, adesea delinvenții provenind din familii carentate funcțional.

Analizând corelațiile dintre caracteristicile locuințelor și cele ale structurilor și funcțiilor familiale, **Sandu Dumitru** consideră necesară o mai bună adecvare a structurii fondului de locuințe, actual și de perspectivă, la necesitățile grupului familial, și cunoașterea în profil teritorial a caracteristicilor gospodăriilor. Există localități care, în medie, au o situație bună a fondului de locuințe dar care în fapt continuă să înregistreze cereri de locuințe din cauza inadecvării fondului de locuințe la structurile familiilor. Pentru prognoza structurii necesarului de locuințe în profil teritorial se impune urmărirea la zi a dinamicii și caracteristicilor grupurilor familiale.

Înțelegerea transformărilor familiei rurale din țara noastră a fost întregită de **Ioan Mihăilescu** prin raportarea la evoluția familiei în țările europene. Studiile comparative internaționale privind evoluția familiei în Europa au pus în evidență o serie de similarități ca și unele diferențe naționale. Astfel, în ce privește evoluția familiei rurale s-a constatat că agricultura rămâne forma de activitate economică dominantă în mediul rural, colectivitățile și familiile rurale suportă consecințele schimbărilor intervenite la nivelul sectorului agricol și se transformă sub impactul acestuia.

În ultimele decenii, sectorul agricol a cunoscut în toate țările europene câteva mari transformări: diminuarea relativă a importanței agriculturii în dezvoltarea economică globală, transformarea condițiilor de producție în agricultură, industrializarea agriculturii, formarea sectoarelor agro-industriale naționale, intensificarea participării agriculturii la diviziunea internațională a muncii.

La nivelul colectivităților rurale se înregistrează, pe lângă un proces de modernizare evident, și o serie de procese care afectează profund întreaga ruralitate, mai ales colectivitățile mici: declinul demografic și, ca o consecință, dificultatea sau chiar imposibilitatea funcționării instituțiilor sociale și a serviciilor. Familia rurală rămâne probabil singura instituție din cadrul societăților occidentale care poate fi definită drept „suprafuncțională”. În calitatea ei de grup domestic, instituția familială, va câștiga în importanță, în timp ce societatea își va continua tendința sa spre specializare și diversificare.

La înțelegerea dinamicii funcțiilor familiei într-un context mai larg s-a referit **A. Cristeșcu**, realizând integrarea la nivelul problematicei și acțiunilor internaționale. Rolul și funcțiile importante ale familiei, statutul ei nou în societatea noastră socialistă, rezultă nu numai din comparația cu situația din trecut a familiei în țara noastră, dar și cu realitățile dramatice pe care le trăiesc majoritatea familiilor în lumea de astăzi în țările subdezvoltate și familiile sărace din țările capitaliste dezvoltate, situație relevată de rapoartele anuale ale O.N.U. cu privire la situația socială în lume, de cele ale Clubului de la Roma, ale Comisiei Brandt și ale unor organizații internaționale regionale.

Din Declarația O.N.U. cu privire la progresul și dezvoltarea în domeniul social, la instaurarea unei noi ordini economice internaționale, la strategia dezvoltării, la educarea tinerețului, rezultă că familia are un rol important atât în comunitatea internă cit și pe plan internațional, în acțiunea de asigurare a păcii, dezvoltare a cooperării internaționale, de instaurare a noului ordini economice internaționale și de păstrare și dezvoltare a valorilor civilizației și culturii, împotriva alterării lor prin „colonialismul cultural”.

Ioan Matei, Andrei Stănoiu, Ioan Mihăilescu